

DEMOCRATIA

DEMOCRATIA este un sistem de guvernare caracterizat prin participarea cetatenilor la procesul de conducere.

Acest regim politic se definește prin:

- separația puterilor în stat ;
- alegeri libere ;
- pluralism
- respectarea drepturilor și libertăților oamenilor ;
- domnia majorității și protecția minorităților.

Cuvântul DEMOCRATIE a fost pentru prima dată folosit în urma cu aproximativ 2500 ani și provine din limba greacă în care "demos" înseamnă popor, iar "kratos" înseamnă putere. Prin democrație se înțelege puterea poporului, conducerea poporului de către popor.

Democrația a apărut în Atena în secolul al VI - lea înainte de Hristos și a cunoscut o dezvoltare deosebită în secolul următor, în timpul lui Pericle.

În Atena, toți cetățenii puteau lua parte, în mod nemijlocit, la adoptarea deciziilor de interes public. Există o democrație directă. Cetatea era condusă de un Sfat (Boule) și de Adunarea Poporului. Sfatul era alcătuit din 500 de membri, câte 50 de reprezentanți din fiecare trib teritorial, desemnați prin tragere la sorti, pe o perioadă de un an și pentru maximum două mandate. Pentru a deveni membru al Sfatului, o persoană trebuie să aibă cetățenia atenică, vârsta de minimum 30 de ani și să promoveze un examen de moralitate.

Adunarea poporului este alcătuită din chiar societatea în totalitate, excepție făcând sclavii, femeile și străinii, care nu erau considerați cetățeni. Adunarea putea decide prin majoritate simplă asupra oricărei probleme de interes public. Judecățile se țineau în fața unor jurii alcătuite din 501 de membri, care luau hotărâri tot prin vot majoritar.

Democrația directă a funcționat aproximativ 200 de ani. Ea a fost posibilă deoarece în Atena numărul cetățenilor era mic, iar la întrunirile publice participau, în mod obișnuit, mai puțin de jumătate. Însa, pe măsura ce comunitățile s-au dezvoltat din punct de vedere demografic, conducerea acestora de către toți cetățenii nu a mai fost, practic, posibilă. În epoca modernă, locul democrației directe a fost luat de democrația reprezentativă.

Primele state democratice moderne sunt Marea Britanie și S.U.A., unde s-a trecut la separarea puterilor în stat și la alegerea conducătorilor. În Anglia, în 1689, conform Declarației drepturilor, puterea a fost încredințată unui parlament ales în mod liber de cetățenii cu drept de vot, iar în S.U.A., în 1787, a fost adoptată prima constituție modernă. În secolele următoare, sistemul democratic s-a extins în numeroase țări, indiferent de forma lor de guvernământ.

Statele actuale au milioane de locuitori, de aceea adunarea tuturor cetățenilor, pentru a dezbate diferite probleme și pentru a lua decizii cu privire la întreaga societate a devenit, practic, imposibilă.

Cetățenii delegă puterea unor reprezentanți pe care îi aleg, din rândurile lor, pentru a se ocupa de treburile publice. Alegerile legitimează dreptul reprezentanților de a decide în locul și în numele poporului.

Democrația presupune existența unor valori, precum: libertatea, dreptatea și egalitatea. Acestea reprezintă idealuri pentru care oamenii au luptat întotdeauna și în același timp, repere pe baza cărora s-au creat normele ce reglementează viața în societate.

Oamenii trebuie să trăiască în libertate. De aceea statul democratic garantează și promovează libertățile personale, în limite stabilite de lege. Cetățenii trebuie să aibă dreptul la conduită și opinii

propriii și totodată, să se bucure de securitatea personală, a domiciliului și a bunurilor pe care le posedă. Ei trebuie să își poată exercita libertatea de a se exprima, precum și dreptul de a-și alege conducătorii și de a decide în probleme de interes public.

În viața de zi cu zi, acestea nu sunt ușor de realizat, pentru că, pe de altă parte, pe terenul libertății de exprimare se pot confrunta valori de bază ale democrației: credințele religioase, ideile politice ale unor cetățeni pot intra în conflict cu ale altora.

Pe de altă parte, anumiți cetățeni ai societății democratice consideră că toate ideile ar trebui exprimate, iar cele valoroase, dezbătute și puse în practică. Există însă și persoane care consideră că sunt unii care incită la violență și ură, iar prin urmare, acestea nu ar trebui exprimate. Esența democrației o constituie participarea cetățenilor la viața publică. Aceasta înseamnă preocuparea cetățenilor pentru problemele comunității, responsabilitate, interes pentru evenimentele sociale majore dezbătute de mass-media și chiar angajarea politică.

Libertatea și dreptatea sunt valori la care au visat și au sperat generații de oameni. Pentru ca libertatea să aibă sens și să nu se transforme în dominația celui mai tare asupra celor slabi, este nevoie de legi care să stăvilească voința arbitrală. Libertatea are nevoie de un stat de drept puternic care să o protejeze, în care să domnească legea, și oamenii să nu se afle la bunul plac al conducătorilor. Ea nu înseamnă absența autorității, ci se bazează pe aceasta. Într-un stat democratic, oamenilor le sunt recunoscute și respectate drepturile, iar autoritățile intervin atunci când se comit nedreptăți.

Democrația presupune și egalitatea în drepturi a cetățenilor, a oportunităților pe care societatea le oferă, egalitatea în fața legii. O societate dreaptă asigură membrilor ei șanse egale de reușită în viață, fără privilegii și fără discriminări. Egalitatea nu înseamnă uniformitate. Oamenii se deosebesc între ei prin capacități, educație, preferințe sau priceperi. Diversitatea trebuie acceptată și respectată, pentru că este un factor important al dezvoltării societății și culturii.

Pentru ca democrația să poată funcționa, membrii societății trebuie să dețină o cultură politică specifică. În absența acesteia, democrația nu poate supraviețui, instituțiile democratice nefiind suficiente.

Printre avantajele democrației se numără următoarele elemente: participarea efectivă a populației la procesul de luare a deciziilor; prezența unor elite care guvernează societatea cu sprijinul acesteia, guvernare ce presupune responsabilitate și limite; prezența mai multor forțe politice legal recunoscute care luptă pentru acapărarea puterii politice; structurarea unei ideologii bine definite; organizarea instituțiilor statului pe principiul separației puterilor în stat și structurarea relațiilor dintre acestea; existența unor principii care stau la baza democratizării, cum ar fi principiul descentralizării, principiul separației puterilor în stat sau principiul autonomiei locale; specificarea exhaustivă a unor drepturi și libertăți fundamentale; economie de piață unde liberul schimb duce la o dezvoltare economică.

Dezavantajele regimului democratic sunt în esență următoarele: existența unui aparat birocratic puternic prin distribuția de posturi publice în scopul recrutării sau fidelizării clientelei politice; extinderea corupției și necesitatea ocultării ei ce împinge sistemul comunicării politice către disimulare, către minciună.

Statul democratic are rolul de a permite dezvoltarea libertăților personale, cărora le trasează limite legale de manifestare și nu le prescrie ca o rețetă modul de folosire. Ceea ce regimurile autoritare numesc "cliseu liberal" nu e decât imaginea societății normale, legătura normală dintre stat și societate, chiar și atunci când acest stat nu este unul democratic, adică atunci când puterea politică nu este aleasă liber. Regimurile autoritare se liberalizează mult mai rapid decât un regim totalitar. În plus, guvernele din regimurile autoritare pot fi înlăturate mult mai ușor și mai des decât cele din sistemele totalitare.

Prăbușirea regimurilor democratice este asociată și deseori determinată de o criză de performanță a acestora. Regimul nu mai reușește să rezolve o problemă sau o serie de probleme

majore demonstrând astfel pierderea eficacității, și în final pierderea legitimității regimului. Destruirea unui regim democratic poate fi determinată și de trecutul politic al țării respective și de cultura sa politică. Dacă există o cultură civică puternică regimul democratic se poate menține. La esecul democrației se mai poate ajunge și dacă elitele conducătoare nu reușesc să se adapteze la schimbarea condițiilor sau când este erodată abilitatea lor de a-și pune în aplicare deciziile.

Etapele ce trebuie să fie urmate în tranziția de la autoritarism la democrație sunt: extinderea drepturilor individuale și ale grupurilor; inaugurarea unui proces electoral care creează premisa ca elitele conducătoare vor fi mai atente la cerințele populației, care înseamnă totodată și sfârșitul detinerii monopolului puterii.

Acțiunea politică e cea care transformă structura în conjunctură. Orice schimbare de regim, fie în sensul democrației, fie în sensul autoritarismului, va provoca o modificare semnificativă la nivelul politicii statului respectiv. Trecerea de la democrație la autoritarism, spre exemplu, va determina schimbări fundamentale în caracteristicile socio-economice ale respectivului stat. Vor dispărea anumite instituții caracteristice regimului democratic și vor fi înființate altele care să corespundă cerințelor unui regim de tip totalitar. Întregul sistem economic va avea de suferit serioase transformări în condițiile trecerii de la un sistem politic la altul, prin etatizarea economiei și prin trecerea la un sistem de planificare a acesteia. Bineînțeles că schimbările nu vor avea loc doar în plan politic și economic. Ele vor surveni și în plan cultural și social prin implementarea unor elemente noi care să adapteze realitatea culturală și socială la cerințele noului regim.

Cadrul social al democrației și normele statului de drept imprimă fenomenului numit "opinie publică" un câmp larg de manifestare, în contextual raportării coerente la valori sau criterii în absența cărora nici democrația și nici statul de drept nu ar putea funcționa corespunzător idealurilor sau felurilor de la care pornesc ori pe care le urmăresc. Potrivit unor teorii, în realitate "opinia publică nu este întreg articulat, ci un agregat de opinii numeroase, în general diverse, personale"

Există diverse modalități de a cunoaște și de a aprecia, chiar de a influența opinia publică, factor care, evaluează tot ceea ce se petrece în interiorul și în afara sa, influențează strategii, politici și poziții ale structurilor organizate.

Democrația pluralistă este de la ora actuală fertilă și efectivă în măsura în care lasă urme în viața reală în opinia colectivă. Câștigurile democrației pluraliste se refrâng asupra tuturor, dar cu valori deosebite, potrivit unui adevăr foarte simplu și de înțelegere: "după fapta și rasplata". În acest sens concludente și edificatoare pot fi considerate unele sondaje naționale, realizate în ultimii ani care contin întrebări și răspunsuri cuantificate, ce permit descifrarea pe un diapazon larg și semnificativ a vieții economice și sociale.

Democrația și statul de drept, așa cum se manifestă într-o țară sau alta reprezintă cadrul social al exprimării și evaluării opiniei publice.